

Kivenlahti

Espoon Kaupunkisuunnittelukeskus, 2020

ESPOO
ESBO

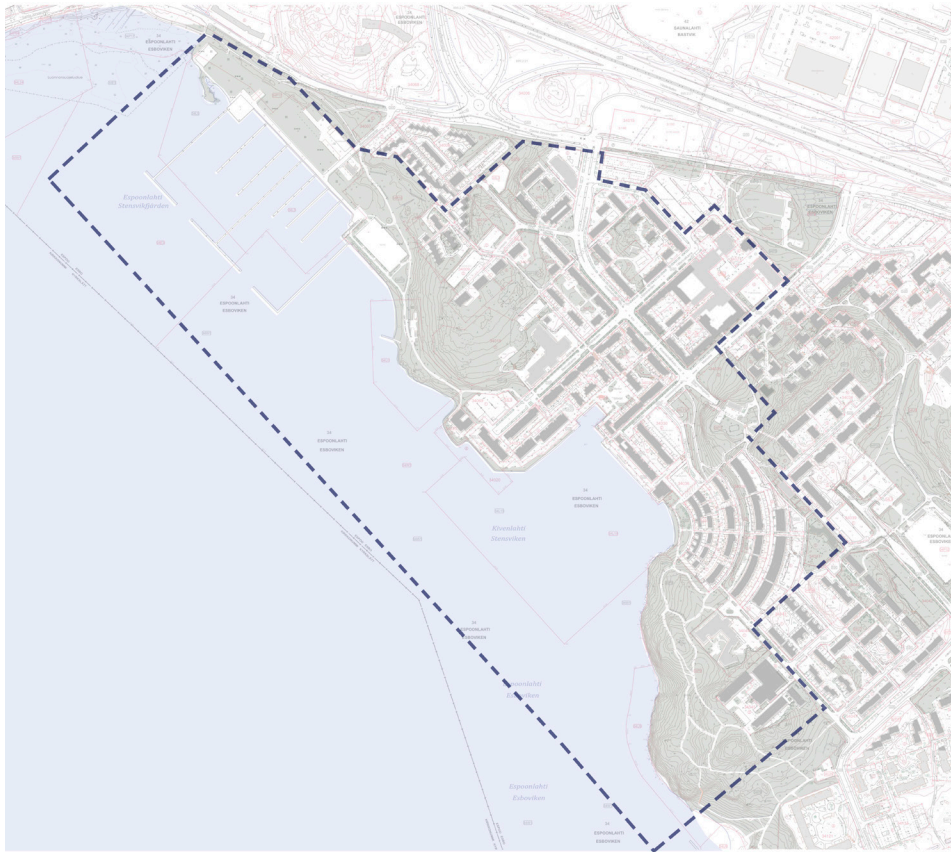
Tämä kooste on yhteenveto Kivenlahden alueen keskeisimmistä selvityksistä, tarkasteluista, inventoinneista ja asukaskyselyistä. Samalla pyritään avaamaan, kuinka aineisto vaikuttaa alueen kehittämiseen. Aineisto toimii pohjana keskusteluille alueen tulevaisuudesta ja kehittämisen tavoitteista.

Sisältö

Kivenlahden lähtötietokooste
Espoon Kaupunkisuunnittelukeskus, Kesä 2020

	Johdanto	3
Nykytilanne	Rakennetun ympäristön inventointi	5
	Kivenlahden kaupallinen ja liiketilojen tarkastelu	8
	<i>Kivenlahden kaupalliset palvelut</i>	9
	Liikenne ja pysäköinti	10
Muut	Asukaskyselyt	14
	<i>Muistojen Kivenlahti</i>	14
	<i>Meidän Espoonlahti ja Kivenlahti</i>	15
	<i>Kivenlahden rannan toiminnot</i>	17
Tulevaisuus	Espoonlahden virkistysvisio 2050 ja ranta-alueen ideasuunnitelma	18
	<i>Kivenlahden maisemarakentaminen</i>	20
	Kivenlahden täydennysrakentamisen tarkastelu	23
	Espoo-tarina ja kestävä kehitys	24
	Taloyhtiöt energiatehokkaiksi	26
	Yhteenveto	27
	Lähteet	28

Johdanto

Kuva: Tarkastelualueen raja.

Tarkastelualue

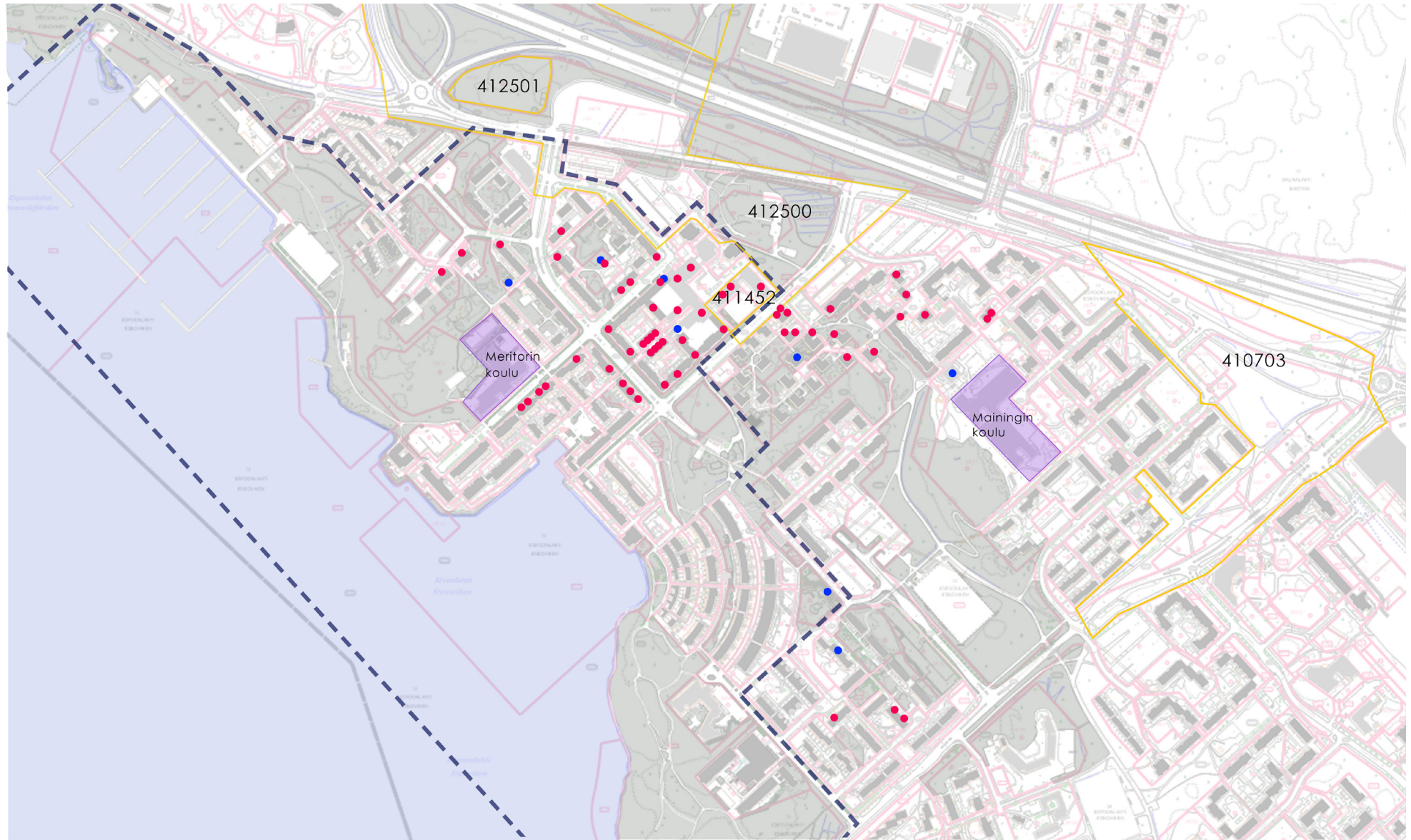

Metro alkaa liikennöidä Kivenlahteen vuonna 2023. Metroaseman myötä alueen saavutettavuus paranee, sekä asukkaiden määrä ja palveluiden tarve kasvavat. Tähän kasvupaineeseen on vastattava ja luotava hyvää, toimivaa ja viihtyisää kaupunkia niin nykyisille asukkaille kuin uusillekin kivenlahtelaisille. Tavoitteena onkin, että Kivenlahdesta tulisi monipuolinen, keskustamainen, korkeatasoinen asuin-, liike-, palvelu- ja toimitilarakennusten kokonaisuus.

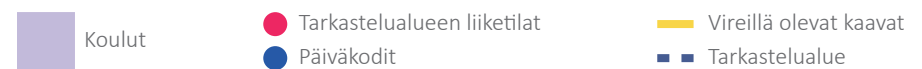
Nykytilassaan Kivenlahdella on vahva merellisen kaupunginosan identiteetti. Alueen kulttuurihistorialliset, paikallishistorialliset ja kaupunkikuvallisesti merkittävät piirteet halutaan säilyttää, ja kehittämistarpeisiin vastata kestäväällä tavalla.

Kivenlahdessa, tämän työn tarkastelualueella, asuu nykyisin **3 340** asukasta ja työpaikkoja on yhteensä **625** — joista **371** yksityisen puolen ja **254** julkisen puolen työpaikkoja. Metrokeskuksen rakentamisen myötä tarkastelualueen pohjoispuolelle syntyy uusia asuntoja **1 400** asukkaalle ja noin **660** uutta työpaikkaa sekä po. keskittymä. Espoonlahti-Kivenlahti alueelle on asukasmäärän arvioitu kasvavan noin **26 500** asukkaalla vuoteen 2050 mennessä. Tämän työn tarkastelualueelle on aiemmissa selvityksissä arvioitu mahdollistettavan **1 000** uutta asukasta.

Tämä kooste kokoaa yhteen vuosien 2016-2020 aikana tehdyt raportit, visiot sekä inventoinnit, esitellen lyhyesti niiden keskeisen sisällön. Lähtötiedot toimivat pohjana tarkastelualueelle laadittavien asemakaavoituksen tavoitteiden ja periaatteiden asettamista.

Kuva: Nykytilakaavio, jossa näkyvillä liiketilat, koulut, päiväkodit, vireillä olevat kaavahankkeet ja tarkastelualue.

Rakennetun ympäristön inventointi, 2019

Kuva: Oy HeliFoto Ab, 2001. Espoon kaupunginmuseo.

Kivenlahti on syntynyt aluerakentamiseen tähtäävän Lounaisrannikkosuunnitelman (1966) myötä. Rakentaminen entiselle Stensvikin kartanoalueelle käynnistyi 1970-luvun alussa ja alue sai nykyisen muotonsa pääpiirteissään viimeistään 1990-luvun lopussa. Vaikka alue on toteutunut pitkän ajanjakson aikana ja alueen ensimmäisiin asemakaavoihin on tehty useita muutoksia, alueen alkuperäiset suunnitteluperiaatteet ovat edelleen nähtävissä.

Kivenlahden identiteetti muodostuu kahden metsäisen mäen väliseen laaksoon rakennetusta tiivistä ja merellisestä kaupungista. Arkkitehtuuri hyödyntää alueen dramaattisia maas-

tonmuotoja ja myös materiaalimaailmallaan luo Välimerellistä tunnelmaa Kivenlahteen. Maiseman huippukohtia ovat ruutukaavan koordinaatistosta poikkeava amfi-kortteli ja sen roolia vahvistava tornitalo (Aallokko 3).

Vapaasti kuljettava ja mittakaavaltaan tiivis rantaraitti on alueen erikoisuus (Merensilta-Aallokkoranta-Tyrskyran-ta). Meritori on laaja ja onnistunut kokonaisuus. Arkkitehtuurisen ympärillä on yhtenäistä ja laadukasta. Meritorin ja Kivenlahdentorin yhdistävä raitti, Merenkäynti, on mittakaavaltaan ja maaston käsittelyltä onnistunut julkinen tilasarja. Se päättyy komeaan torniin Kivenlahdentorin laidalla.

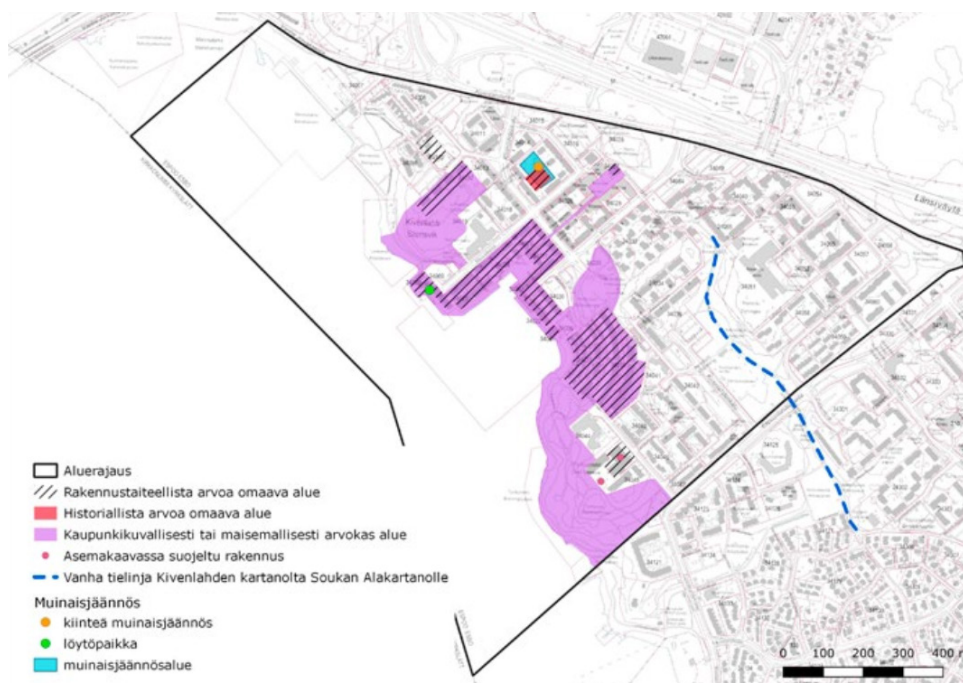
Kuva: Asuntosäätiön Reimarintornin mainos, 1990. *Espoon Kaupunginmuseo*.

Kivenlahti tarjoaa maisemaan kiintopisteitä; tornitalo (Aallokko 3) rannassa ja kaksi Kivenlahden torin läheisyydessä (Meriusva 1 ja 5) sekä Marintornit ovat havaittavissa kauas myös Kivenlahden alueen ulkopuolelta. Alueen kartanohistoriasta on säilynyt kaksi rakennusta, joissa nykyisin toimii Kahvi-Kaisa ja päiväkot.

Alueen alkuperäiset asemakaavat ovat toteutuneet melko hyvin, vaikka asemakaavamuutoksia on tehty ja aluetta on rakennettu usealla vuosikymmenellä. Toteutumatta ovat jääneet Meritorin edustan keinoniemi liikerakennuksineen ja venesatama-alueineen sekä Merivirran päälle suunniteltu ylikulkusilta liiketiloineen. Kivenlahden kulttuurihistoriallinen arvoalue on säilynyt lähes yhtenäisenä.

(Kivenlahden rakennetun ympäristön inventointi.

Espoon KSK; Ramboll, 2019)

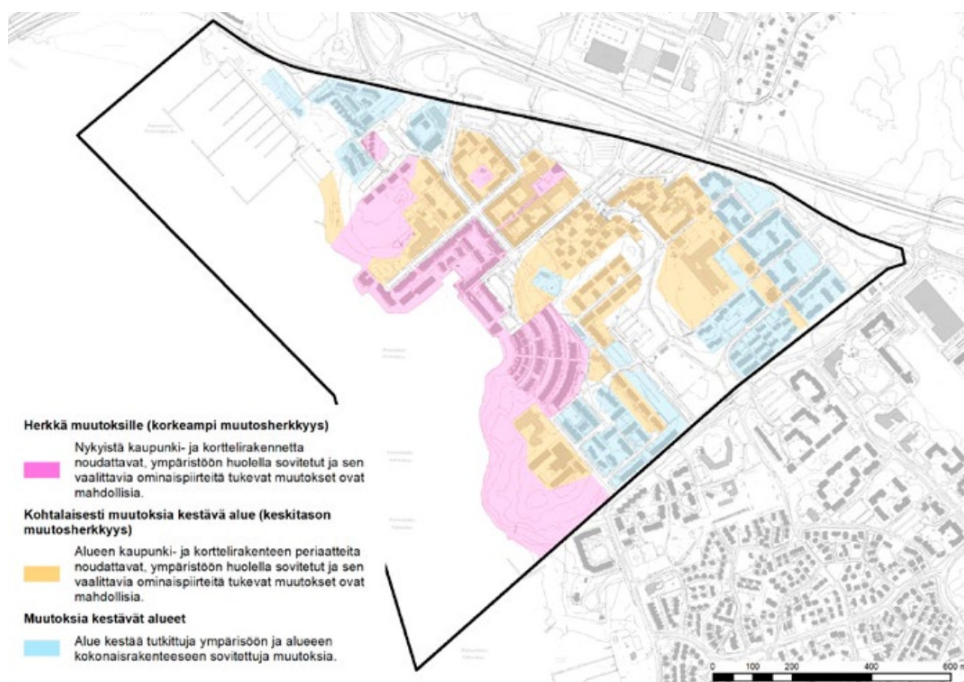

Kuva: Arvokkaat ja säilytettäväksi suositellut kohteet ja alueet Kivenlahdessa.

Espoon KSK; Ramboll, 2019.

Kivenlahden rakennetun ympäristön inventoinnissa (2019) tunnistettiin arvokkaita ja säilytettäväksi suositeltuja kohteita ja alueita Kivenlahdessa. Kaupunkikuvallisesti tai maisemallisesti arvokkaisiin alueisiin kuuluvat muun muassa Tyrskyvuoren luontokohteet, Amfi, Meritorin ympäristö ja Valopoiju. Näiden lisäksi myös Kivenlahdentorin tornitalo sekä Marintornit omaavat sekä kaupunkikuvallisia että rakennushistoriallisia arvoja.

Muusta arvoalueesta erillään on Stensvikin kartanon kaksi alkuperäisrakennusta, joilla on hirstoriallisia arvoja ja jotka sijoittuvat Merivalkaman asuinkorttelin sisäpihalle. Ne toimivat nykyisin kahvilana ja päiväkotina. Ympäröivä alue on muinaisjäännösaluetta.

Kuva: Muutoskestävyyden kategoriat ja suunnittelun ohjaus.

Espoon KSK; Ramboll, 2019.

Inventoinnissa tunnistettujen arvoalueiden lisäksi raportissa arvioitiin tarkastelualueen korttelien muutosherkkyttä. Muutosherkkyden ja rakennusarvojen arvioiminen perustui laissa rakennusperinnön suojelemisesta esitettyihin arvoihin, joita on muun muassa harvinaisuus, tyypillisuus, edustavuus, alkuperäisyys, historiallinen todistusvoimaisuus ja historiallinen kerroksisuus. Muutosherkkyden kategorioita oli kolme:

1. Herkkä muutoksille
2. Kohtalaisesti muutoksia kestävä alue
3. Muutoksia kestävä alue.

Alueherkkyys määrittelee täydennysrakentamisen mahdollisuudet ja uuden rakennuskannan laadun. Korkean muutosherkkyden alue sijoittuu kaupunkikuvalisesti ja maisemallisesti arvokkaalle alueelle, alueelle, jonka on todettu olevan myös Kivenlahden identiteetin kannalta tärkeä. Sekä muutokselle herkän että keskitason muutosherkkyden alueen täydennysrakentamisen tulee tukea alueen nykyistä kaupunki- ja korttelirakennetta.

Kivenlahden kaupallinen ja liiketilojen tarkastelu

Kivenlahden kaupalliset sekä julkiset palvelut keskittyvät lähinnä tarkastelualueen koilliskärkeen. Terveysaseman, neuvolan ja kolmen päivittäistavarakaupan lisäksi Kivenlahden nykyisiin palveluihin kuuluu muita kaupallisia palveluita, kuten kampaamoja, kahviloita ja ravintoloita. Alueelta löytyy myös ompelimo sekä terveys- ja hyvinvointipalveluita. Muita lähipalveluita on myös alueen erikoiskaupat — apteekki, kukkakauppa ja vaateliike.

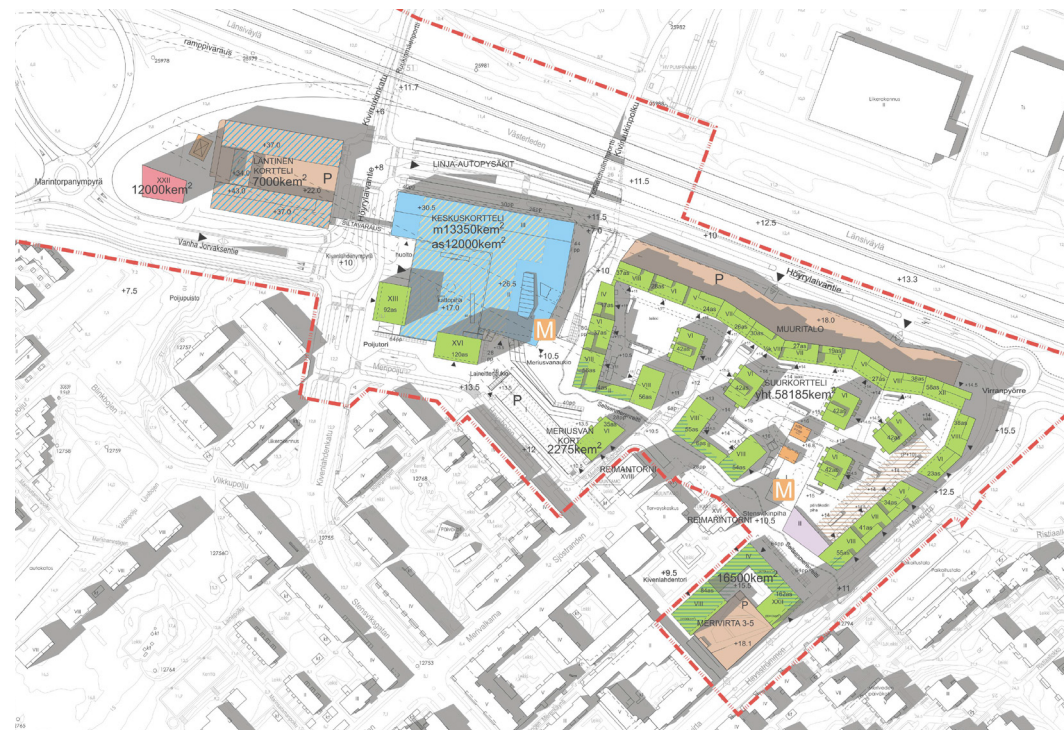
Länsimetron jatkealueen kaupallisessa tarkastelussa (2017) on arvioitu, että tiivis lähiasutus ja kasvava väestömäärä mahdollistavat palvelujen kehittämisen, vaikka Espoonlahden läheisyys rajoittaa kaupan kehittämisen potentiaalia. Kivenlahti on tunnistettu kehittyvänä lähipalvelukeskuksena, jossa arjen asiointi on sujuvaa.

Kaupallinen mitoitus on:

6 000 k-m² päivittäistavarakauppaa ja

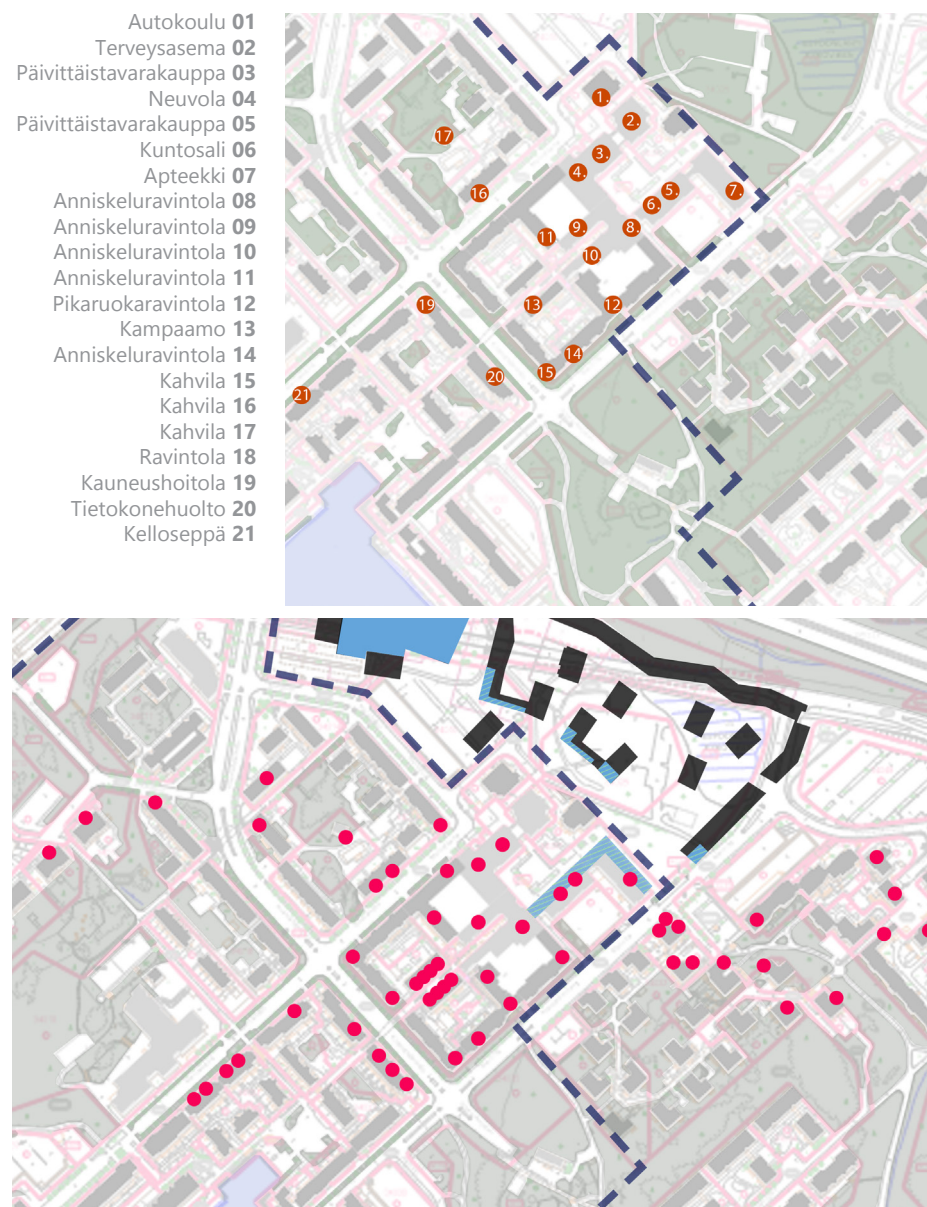
15 000 k-m² keskustan erikoiskauppaa ja palveluja.

Metrokeskukseen tästä sijoittuu **13 350 k-m²**.

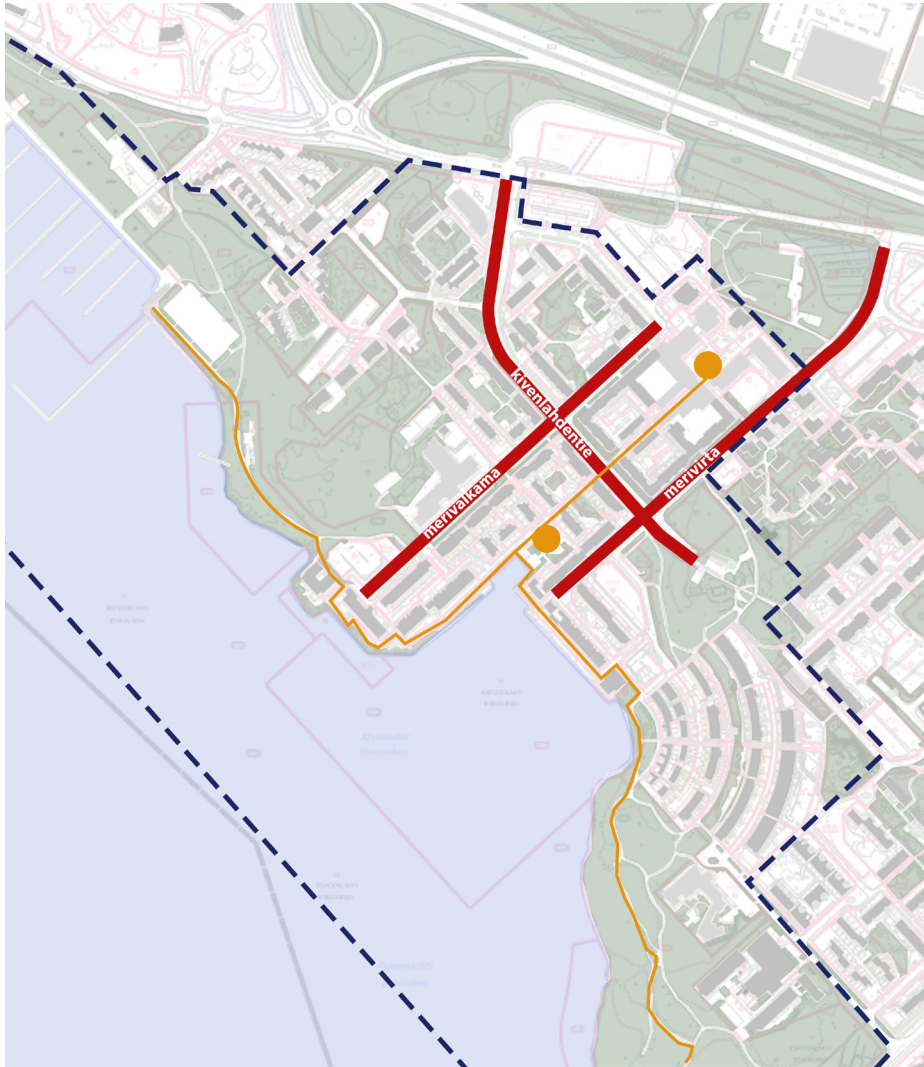
Kuva: Uuden metrokeskuksen pääasialliset käyttötarkoitukset ja rakennusoikeus.

Kuvat: Tarkastelualueen liiketilat

Liikenne ja pysäköinti

Kuva: Kivenlahden merkittävät reitit.

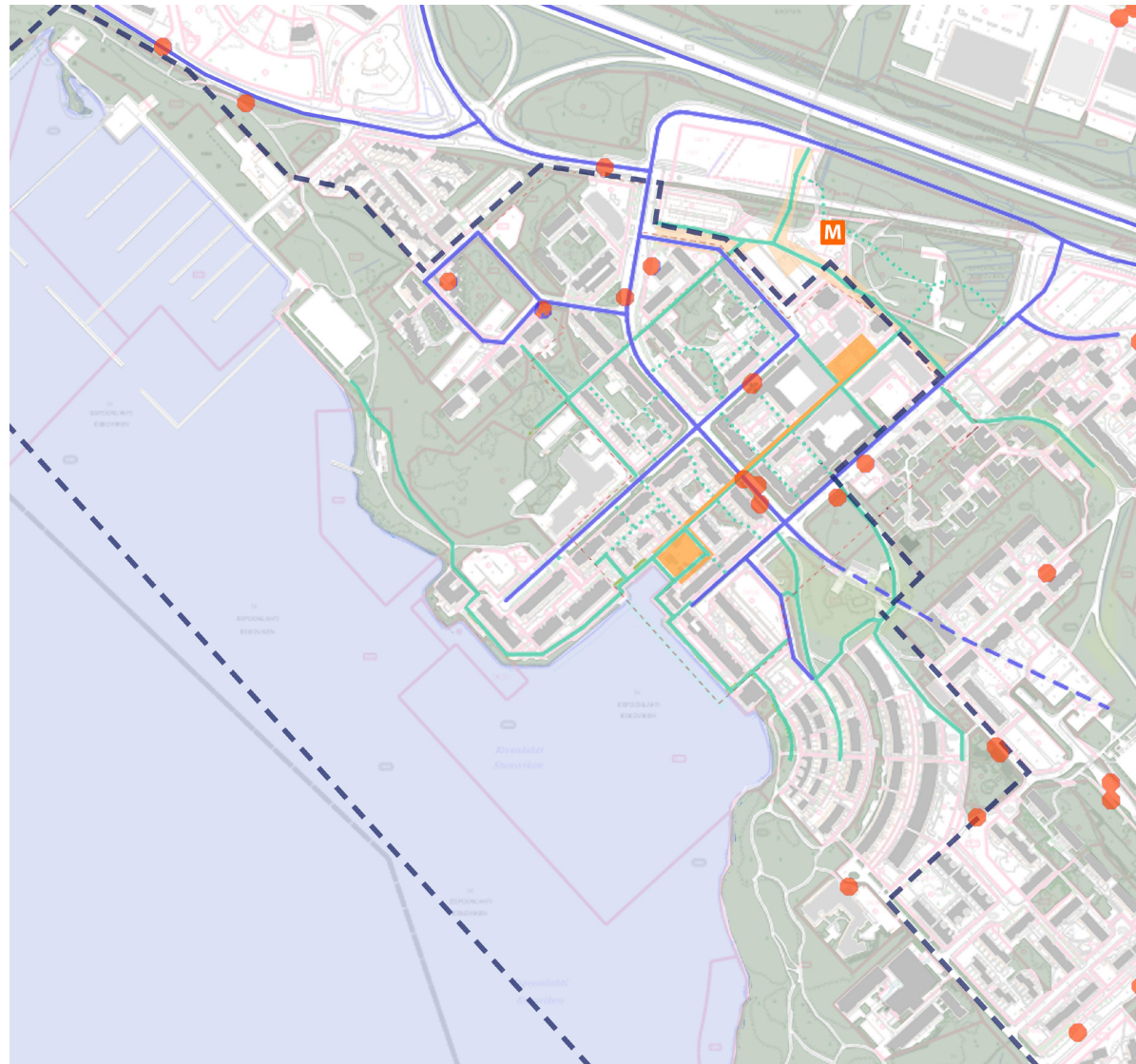
Kivenlahden liikenne tukeutuu:

1. Kolmeen risteävään kokoojakuun
 - a. Merivalkama
 - b. Kivenlahdenkatu
 - c. Merivirta
2. Erilliseen kevyen liikenteen verkostoon
3. Pienempiin tonttikatuihin.

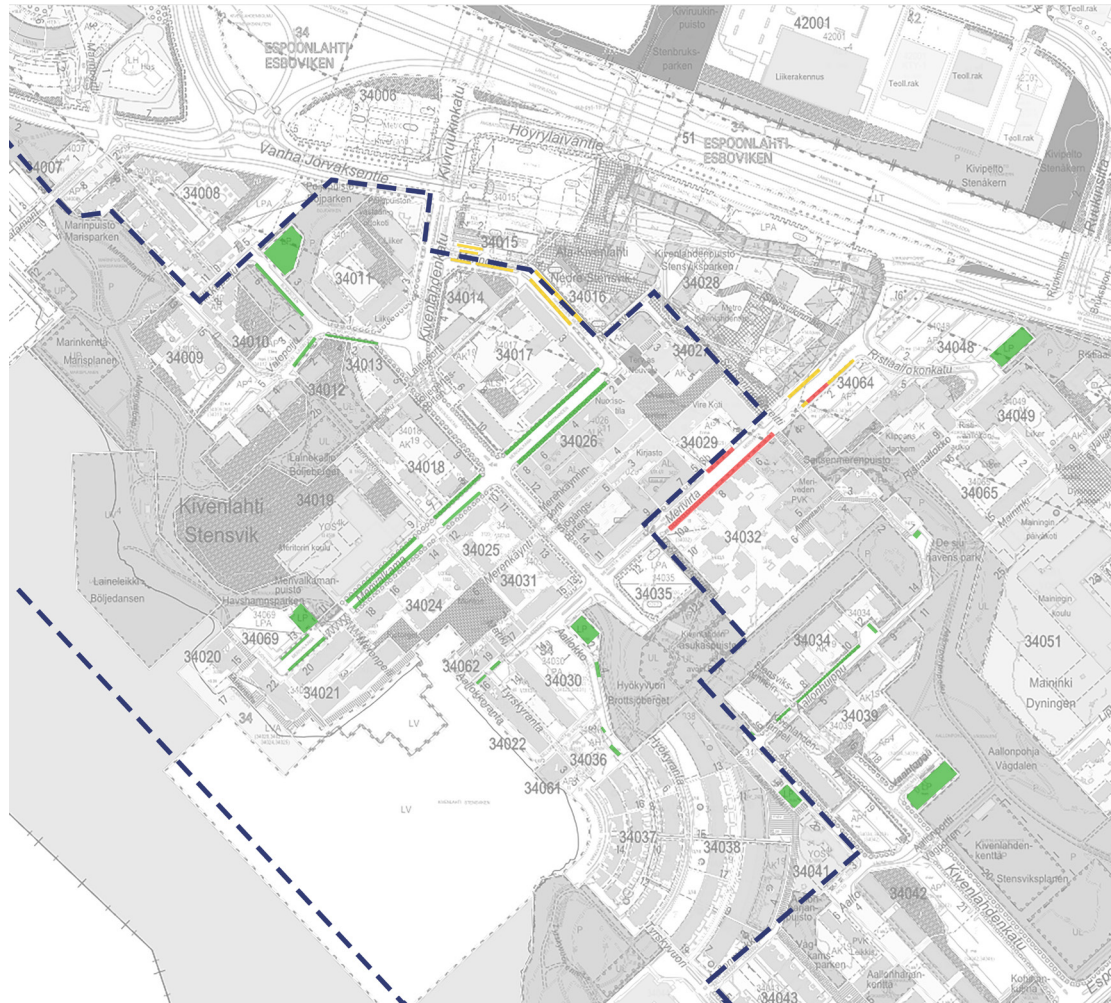
Koska kevyen liikenteen väylät on erotettu ajoneuvoliikenteestä, ovat kävelyn ja pyöräilyn reitit rauhallisia ja turvallisia. Myös rantaraitti on oleellinen osa alkuperäistä suunnitelmaa.

(Kivenlahden rakennetun ympäristön inventointi.

Espoon KSK; Ramboll, 2019)

Kuva: Julkinen kaupunkitila ja liikkuminen tarkastelualueella.

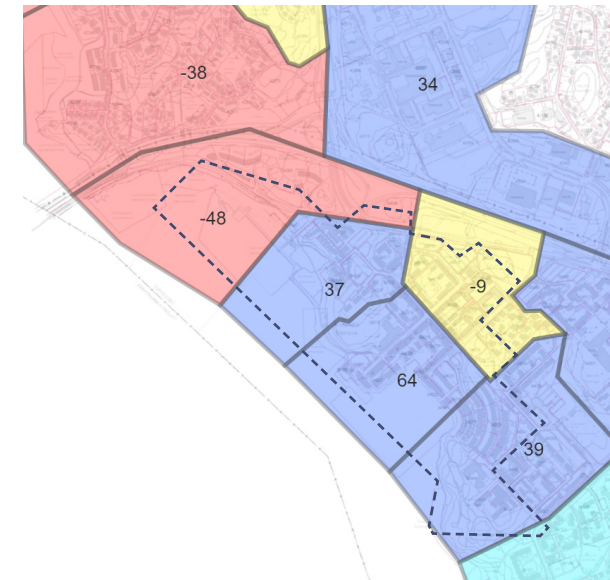
Kuva: Yleisen pysäköinnin paikat – kadunvarsipysäköinti ja kenttäpysäköinti.

Nykyiset
Poistuvat
Suunniteltu
Tarkastelualue

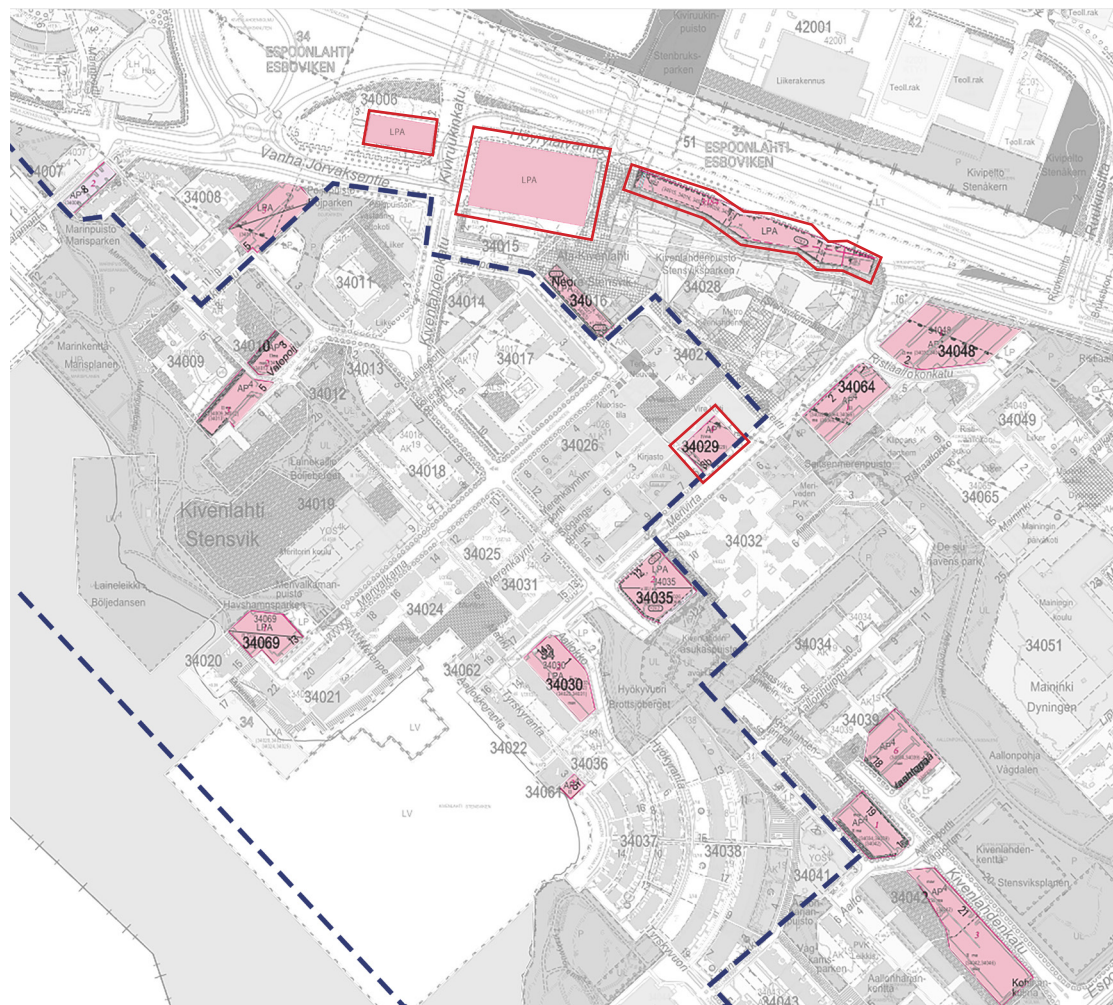
Asukaskyselyn tuloksissa noussut ongelma-kohta on yleisen pysäköinnin vähäisyys palvelujen sekä rannan läheisyydessä.

Yleisiä pysäköintipaikkoja sekä kadunvarsipysäköintiä löytyy kuitenkin koko tarkastelualueelta melko paljon.

Yleisten autopaikkojen määrän erotus laskennalliseen optimitilanteeseen

Yli 20 paikkaa liian vähän
5 - 20 paikkaa liian vähän
Sopivasti
5 - 20 paikkaa yli tarpeen
Yli 20 paikkaa yli tarpeen

Kuva: Olevat ja rakentuvat metrokeskuksen pysäköintitalot ja-alueet.

Uudet pysäköintitalot ja alueet

Asukaskyselyt

Muistojen Kivenlahti, 2019

Kuva: Kivenlahden ilmakekuva, 1975- 1977.
Tuntematon kuvaaja, Espoon Kaupunginmuseo.

Espoon Kaupunginmuseon järjestämän **Muistojen Kivenlahti** -kyselyn avulla pyrittiin kartoittamaan paikallisten asukkaiden tarinoita, tärkeitä paikkoja sekä heidän muistojaan Kivenlahdesta vuosien varrelta. Kysely oli osana kaupunginmuseon ”Katse Horisontissa”-näyttelyä. Muistoilla ja tarinoilla haluttiin myös värittää alueen ympäristöön sijoittuvan historiakävelyn mobiilireittiä.

Tärkeiksi paikoiksi merkittiin muun muassa sataman alue, Kivenlahden ranta ja poijusatama, Meritori, Amfiranta sekä Tyrskyvuori. Alueiden ympäristöön avautuvat maisemat, sekä niiden liepeillä sijaitsevat otolliset oleskelupaikat nousivat kommentissa esille.

(Espoon Kaupunginmuseo, 2018)

Meidän Espoonlahti ja Kivenlahti, 2019

Kuva: Kehitettävät paikat,
"Meidän Espoonlahti ja Kivenlahti"-asukaskysely

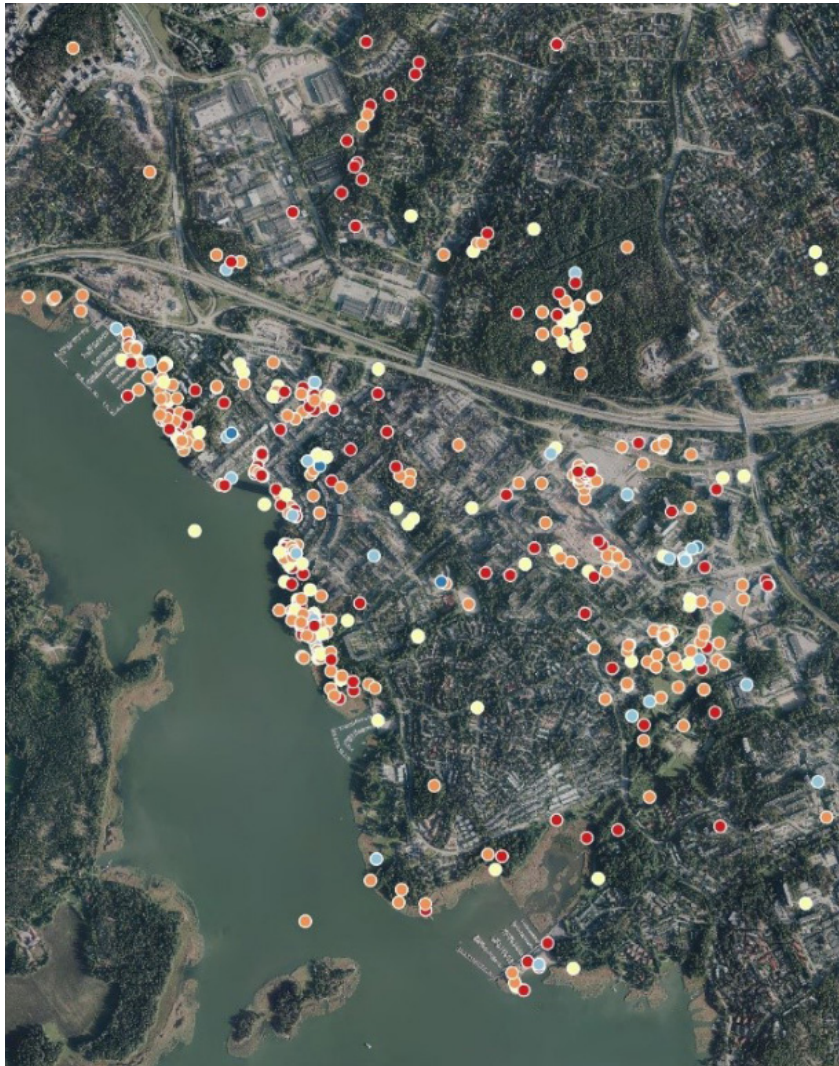

Kuva: Tärkeät paikat,
"Meidän Espoonlahti ja Kivenlahti"-asukaskysely

Meidän Espoonlahti ja Kivenlahti -asukaskyselyssä tahdottiin selvittää paikallisten asukkaiden ja alueella usein vierailevien käyttäjien sekä alueen toimijoiden näkemystä alueen nykytilasta ja tulevaisuudesta, sen tärkeimmistä paikoista ja potentiaalisista kehitettävistä alueista.

Kivenlahden tärkeimpinä paikkoina tunnistettiin rantaraitti, Kivenlahden uimaranta ja Tyrskyvuoren luontokohde. Rantaraitti mahdollistaa uimarannan ja raitin varrella olevien kaupunkitilojen ja luontokohteiden helpon saavuttamisen jalan. Keskustan ja rannan välinen yhteys (Merenkäynti), Kivenlahden ostoskeskuksen alue sekä Tyrskyvuoren reitistöt koettiin kuitenkin epäselvinä ja kunnossapitoa vaativina.

Tärkeät paikat	Kehitettävät paikat
Rantaraitti	Kivenlahden keskusta
Espoonlahden kaupalliset palvelut	Lippulaiva
Espoonlahden urheilupuisto	Kivenlahden uimaranta

Kuva: Tärkeän paikan käyntitiheys,
Meidän Espoonlahti ja Kivenlahti -asukaskysely

Kuinka usein käyt tällä?

- Päivittäin
- Viikoittain
- Kuukausittain
- Vuosittain
- Harvemmin

Kivenlahden rannan toiminnot

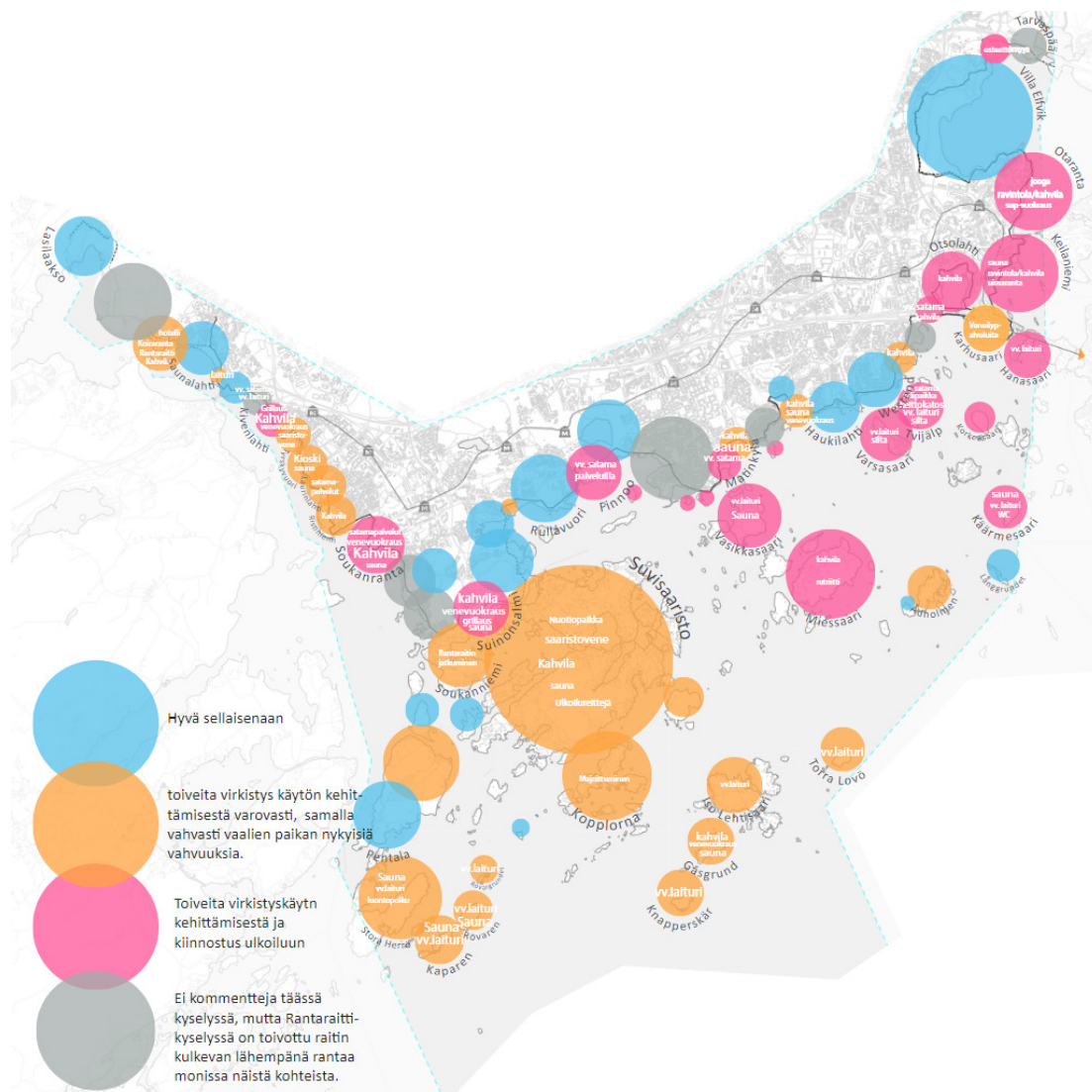
”Meidän Espoonlahti ja Kivenlahti”-kyselyssä nousseet toiveet

Uudet toiveet	Pidetyt toiminnot
Pukukoppien ja WC-tilojen uudistus	Pienvenesatama
Kesäterassin ja karaoken poistuminen	Uima- ja oleskelupaikat
Saunaravintola, meriuimala	Rantaraitti
Urheilutoiminnan lisääminen	
Pallokentän kunnostaminen	

Kivenlahden kaupalliset palvelut
“Meidän Espoonlahti ja Kivenlahti”-kyselyn tuloksia

+	-
Ostoskeskuksen kaupalliset palvelut	Palveluiden yksipuolisuus
Julkisten palveluiden, kuten terveysaseman läheisyys	Anniskeluravintoloiden tuoma häiriökäytös
Koulujen läheisyys	Ympäristön heikko valaistus
Keskusta — kohtaamispaikka.	Käyttäjärühmien yksipuolisuus

Espoonlahden virkistysvisio 2050, 2018 & Kivenlahden ranta-alueen ideasuunnitelma, 2016

Kuva: Espoon merellinen virkistysvisio 2050. *Espoon KSK, 2018.*

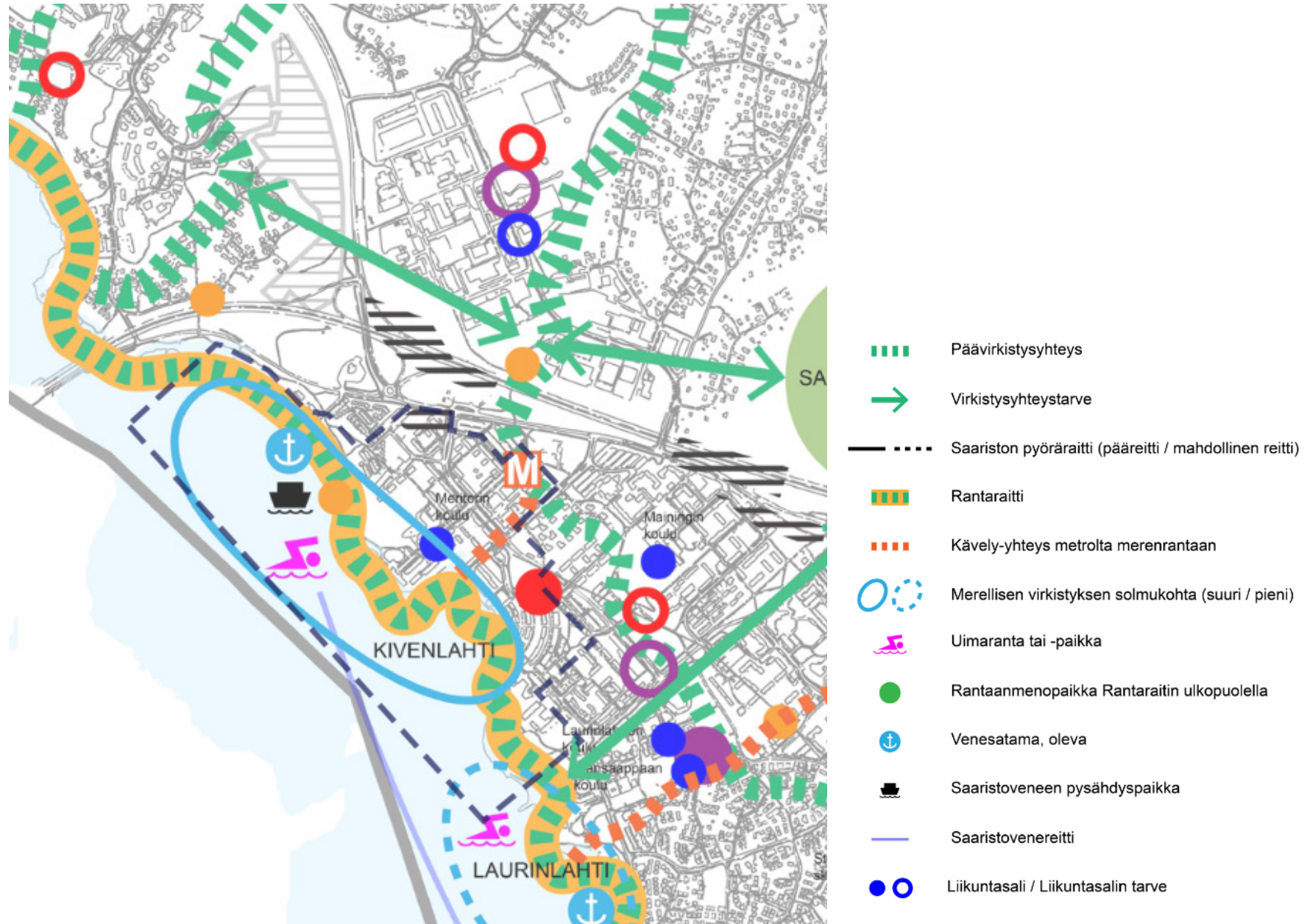
Kivenlahden alueen kasvun ennustetaan olevan suuri metrokeskuksen tuodessa kaupunginosaan uusia asukkaita. Espoon merellisen virkistysvision mukaan Kivenlahti on tunnistettu merellisten palveluiden solmukohtana. Tämä tarkoittaa alueelle sijoittuneen toiminnan monipuolisuuden tärkeyttä — niin merellisten kuin kaupallistenkin palveluiden hyvää tarjontaa.

Nykyisellään Kivenlahdesta löytyy uimaranta, venesatama ja saaristoveeneen pysähdyspaikka.

Koska Kivenlahti on tunnistettu merkittävänä merellisenä ja kaupunkimaisena solmukohtana, tulisi rantaraitin aluetta ja Kivenlahden ostoskeskukseen rantaan johtavan reitin ympäristöä kehittää ja selkeyttää, sekä niinkään toiminnallistaa. Muutos vahvistaisi alueen merellistä identiteettiä.

(Espoon merellinen virkistysvisio 2050 - Näkökulmia merellisen Espoon virkistyskäytön kehittämiseen.

Espoon KSK, 2018)

Kuva: Espoonlahden virkistysvisio 2050. *Espoon KSK, 2018.*

Kivenlahden maisemarakentaminen

Visioissa kirjattuja Kivenlahden maisemarakenteen vahvuuksia ja heikkouksia.

+	-
Rannan monipuolinen kasvillisuus	Materiaalivalintojen laatu
Julkisen tilan monimuotoisuus	Heikko kunto
Ilmeen vaihtelevuus	Venesataman viimeistelemättömyys
Veden läheisyys	
Alueen kontrastisuus	

Kivenlahdenrannan ideasuunnitelman tavoitteena oli pohtia ja ideoida rannan kestäväää käyttöä ja kehittämistä pitkällä aikavälillä, kun alueen asukasmäärän ennustetaan kasvavan.

Merenrantaa tulisi aktivoida uusien toimintojen ja laajennuksien avulla. Metsäiset kukkulat nähdään tärkeänä säilyttää. Saaristovenelaiturin sijaintia ja siten saariston saavutettavuutta tulee pohtia, jotta laituri osaltaan palvelisi mahdollisimman arvokkaan osana rannan ja sataman virkistystä.

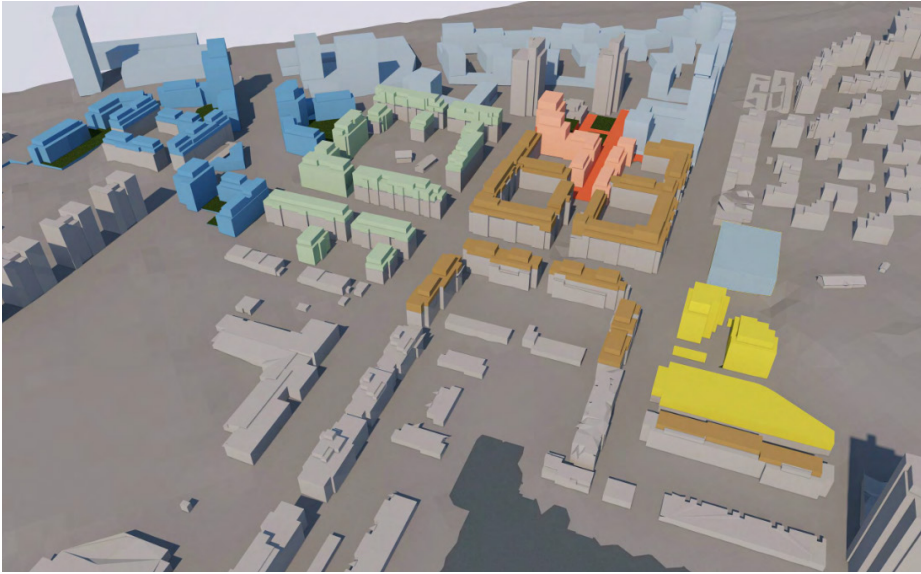
Myös satama-alueen yleistä parannusta pitäisi pohtia virkistyk-

sen näkökulmasta. Kivenlahden asukaspuisto nähdään tärkeänä alueena, jonka tulee kehittyä monipuolisena, kaikkia asukasryhmiä palvelevana viheralueena.

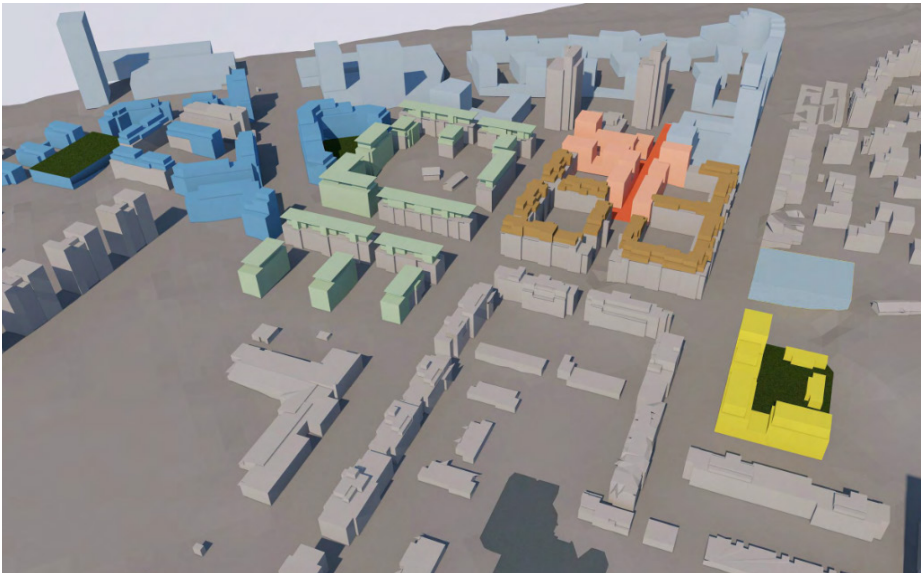
Vuonna 2020 rantaraitin perusparannus on jo käynnissä ja uimarannan perusparannus on suunnitteilla.

(Kivenlahden ranta-alueen ideasuunnitelma. Espoon KSK; WSP, 2016)

Kivenlahden täydennysrakentamisen tarkastelu, 2016

Kuva: Lintuperspektiivi lounaasta VE1,
Espoon KSK; WSP, 2016

Kuva: Lintuperspektiivi lounaasta VE2,
Espoon KSK; WSP, 2016

Kivenlahden täydennysrakentamisen mahdollisuuksista valmistui tarkastelu vuonna 2016. Tarkastelu avaa hyvin Kivenlahden ominaispiirteitä ja täydennysrakentamisen potentiaalia. Myös esimerkkikuvat täydennysrakentamisen arkkitehtuurista kuvastaa hyvin erilaisia mahdollisuuksia.

Täydennysrakentamisen tarkastelussa tunnistettuja tärkeitä teemoja olivat muun muassa julkisten tilojen ja katutilojen eheyttäminen ja selkeyttäminen. Lisäksi täydennysrakentamisen arkkitehtuurin yhtenäistäminen ja kaupunkikuvan eheyden takaaminen koettiin potentiaalisina epävarmuustekijöinä.

Tarkastelua on tarpeen päivittää niin, että rakennetun ympäristön inventoinnin tulokset huomioidaan siinä. Tunnistettuja tarkennettavia asioita ovat muun muassa tarkastelualueen rajausta, rakennetun ympäristön osa-aluejaot ja näiden myötä myös uusien osa-alueiden suunnitteluperiaatteet.

(Kivenlahden täydennysrakentamisen tarkastelu.
Espoon KSK; WSP 2016)

Espoo-tarina ja kestävä kehitys

Kuva: Espoo-tarinan kuvituskuva.

Terveellisessä kaupungissa hyvinvointia tuetaan virkistytymisen ja yhdessäolon mahdollistavien paikkojen kautta. Ilmanlaadun ja ympäristön yleisen monimuotoisuuden tulisi taata asukkaiden hyvinvointi ja kaupunkien sopeutumiskyky ilmastonmuutoksen aiheuttamiin luonnonkatastrofeihin.

Espoo-tarinan esille nostamat teemat pyrkivät vahvistamaan vihreän, vähähiilisen kaupungin identiteettiä. Teemoja ovat muun muassa:

1. **Espoo on asukas- ja asiakaslähtöinen.**
 - a. Arjen sujuvuus, asukkaiden aktiivinen osallistuminen palvelujen kehittämiseen, yhteistyö kumppaneiden kanssa
2. **Espoo on vastuullinen edelläkävijä**
 - a. Ennakkoluulottomuus ja luovuus, avoimuus, nykyisen kyseenalaistamista, rohkeutta tehdä asioita toisin.
 - b. Tutkimuksen ja kansainvälisen kokemuksen hyödyntäminen, kokeilut, epäonnistumiset
 - c. Sosiaalinen, ekologinen ja taloudellinen kestävyys

Lokakuussa 2019 hyväksytty, hallituskauden 2017-2021 aikana toimiva **SECAP**, eli “Sustainable Energy & Climate Action Plan” on toimenpideohjelma, jonka tarkoituksena on edistää Espoon kaupungin tavoitteita kohti hiilineutraaliutta.

Kaavoitushankkeissa **SECAP** tarkoittaa:

1. Hankkeiden ohjaamista energiatehokkaaseen ja uusiutuvia energiatuotantomuotoja hyödyntäviin ratkaisuihin
2. Kaupunginosien suunnittelemista kestäviksi, niin kaavoittamista ja rakentamista kehittämällä kuin joukkoliikenneyhteyksien parantamisella.

Tavoitteena on ohjata tulevaa rakentamista ilmastoviisaasti. Myös pyöräilyn ja kävelyn osuutta tulisi kasvattaa ja sen toimivuutta parantaa.

Taloyhtiöt energiatehokkaiksi

Kivenlahden tavoitteita laatiessa pyritään ottamaan kaikki kestävän kehityksen osa-alueet huomioon. Muun muassa sosiaalinen kestävyys todettiin tärkeäksi aiheeksi. Tähän liittyvät julkisten palveluiden lisäksi myös kaupalliset palvelut, työpaikat, alueella tapahtuva sukupolvenvaihdos ja asuntotarjonta. Muita pohdittavia osa-alueita ovat myös taloudellinen kestävyys sekä ekologinen kestävyys.

Kivenlahden täydennysrakentamisen tiimoilta myös vanhan rakennuskannan peruskorjaukset ja energiaremontit tulevat ajankohtaisiksi. Tätä ajatusta tukee myös Matinkylässä ja Suvelassa pilotoitava **Taloyhtiöklubihanke**, jota toteutetaan yhteistyössä Helsingin ja Vantaan kaupunkien kanssa vuosina 2020-2021. Hankkeen idea on perustaa yhteistyöfoorumi, joka muodostuu työalueen taloyhtiöpäättäjistä ja mahdollistaa ohjatun ja tavoitteellisen yhteistyön tekemisen asuinkiinteistöjen energiatehokkuuden parantamiseksi.

Yhteenveto

Raporteissa, visioissa ja inventoinneissa tutkittujen teemojen perusteella tunnistettiin Kivenlahden tulevien asemakaavojen tavoitteille neljä osa-aluetta:

Kaupunkirakenteelliset tavoitteet:

- Ennustettuun asukasmäärän kasvuun varautuminen, asumisen sijoittumisen periaatteet Kivenlahden alueella
- Tilavaraukset lähipalveluille, kuten päiväkodille
- Virkistysalueiden ja yhteyksien kehittäminen
- Kaupunkirakenteen eheyttäminen
- Julkisen tilan saumaton jatkuvuus, huomioiden olevat ja uudet kadut ja aukiot

Kaupunkikuvalliset tavoitteet:

- Merellisen identiteetin vahvistaminen
- Nykyisellään tai lähes nykyisellään säilytettävät osa-alueet
- Rakentamisen korkeuden ja kerroksellisuuden ohjaus

Liikenteelliset tavoitteet:

- Julkiseen liikenteeseen tukeutuminen
- Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen
- Pysäköintiratkaisujen periaatteet

Kestävän kehityksen tavoitteet:

- SECAP
- Taloyhtiöklubihanke

Lähteet

Espoon Kaupunkisuunnittelukeskus, *Meidän Espoonlahti ja Kivenlahti -asukaskyselyn tuloksia*, 2019.

Espoon Kaupunkisuunnittelukeskus, *Kivenlahden alueen liiketilojen muutosmahdollisuudet asunnoiksi*, 2017.

Espoon Kaupunkisuunnittelukeskus, *Espoon merellinen virkistysvisio 2050 - Näkökulmia merellisen Espoon virkistyskäytön kehittämiseen*, 2018.

Espoon Kaupunkisuunnittelukeskus, *Espoonlahden virkistysvisio 2050*, 2018.

Espoon Kaupunkisuunnittelukeskus; WSP, *Kivenlahden täydennysrakentamisen tarkastelu*, 2016.

Espoon Kaupunkisuunnittelukeskus; WSP, *Kivenlahden ranta-alueen ideasuunnitelma*, 2016.

Espoon Kaupunkisuunnittelukeskus, *Kivenlahden virkistysalueiden ja julkisen ulkotilan tavoitteet*, 2020.

Espoon Kaupunkisuunnittelukeskus; Ramboll, *Kivenlahden rakennetun ympäristön inventointi*, 2019.

Ympäristöministeriö, *Kestävä Kaupunki*. <<https://www.kestavakaupunki.fi/fi-FI>>

Espoon Kaupunki, *Espoo-tarina*. <https://www.espoo.fi/fi-fi/espoo_kaupunki/paatoksenteke/espootarina>

Energianeuvonta, *Taloyhtiöklubi*. <<https://energianeuvonta.fi/taloyhtioklubi/>>

